

**Інститут Східної Європи
Eastern-European Institute**

Олександр Руденко-Десняк

Залишається надія...

Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2020р.

**Друкується за рішенням Кафедри українознавства
Інституту Східної Європи, протокол № 1 від 3 січня 2020 р.**

**За редакцією завідувача Кафедрою українознавства, директора
Інституту Східної Європи, доктора історичних наук, професора,
академіка Академії Наук Вищої Школи України Віктора Ідзьо**

Рецензенти:

Калакура Я. - доктор історичних наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Кононенко П. - доктор філологічних наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Кононенко Т. - доктор філософських наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Недюха М. - доктор філософських наук, професор Кафедри українознавства Інституту Східної Європи.

Огірко О. - доктор філософії, професор Кафедри українознавства, Інституту Східної Європи.

Партико З. - доктор філологічних наук, професор Кафедри українознавства, завідувач відділення «Філології та журналістики» Інституту Східної Європи.

Пасічник В. - доктор наук з державного управління, професор, завідувач Кафедрою європейської інтеграції Інституту державного управління Національної Академії державного управління при президенті України, професор відділу «Міжнародної громадянської співпраці» Інституту Східної Європи.

Хитрук В. - кандидат філологічних наук, доцент Кафедри українознавства, завідувач відділення «Санскритології», виконуючий обов'язки професора, керівник Карпатського відділення Інституту Східної Європи.

Олександр Руденко-Десняк.

Залишається надія. - Львів, «Видавництво Інституту Східної Європи», 2020р. - 20с.

ISBN 978-966-8067-43-10

Наукова праця члена Українського Історичного Клубу, професора Кафедри українознавства Українського державного університету міста Москви, голови Об'єднання українців Росії Олександра Руденка-Десняка «Залишається надія» досліджує проблему зародження становлення Об'єднання українців Росії.

Вперше засобами сучасної історичної науки робиться глибокий, фактологічний аналіз джерел, більшість яких, під таким кутом зору аналізують діяльність Об'єднання українців Росії.

ISBN 978-966-8067-43-10

© Олександр Руденко-Десняк, 2020р.

**З працею можна познайомитися на сайті Інституту
Східної Європи – www.easterneurope.nethouse.ua**

Зміст

Залишається надія.....	4
Українські феномени в місті Москві кінця XX першої чверті XXI століття - Український Університет, Український Історичний Клуб міста Москви.....	16

Залишається надія...

...Українці в Російській Федерації не існують самі собою, вони все частіше замислюються над терміном “світове українство”.

Багато залежить від точки зору на предмет. Якщо згадати, що тільки наприкінці 80-х в Росії почали виникати перші організовані українські осередки після кількох десятиліть “повного вирішення” національного питання, тобто тотального наступу на українську мову і культуру, то дещо для духовного відродження українства на російських теренах все-таки зроблено. Це помітно і в освіті (Башкортостан), і в створенні більш усталених громадських структур (Омськ, Культурний центр “Сірий клин”), і в спробах програм національного ТБ і радіо (Сургут, Оренбург, Самара, Тюмень), і в організації не один рік діючих науково-просвітницьких і мистецьких інституцій зокрема Москви: Український державний університет(УУМ), Український Історичний Клуб міста Москви (УІК), визначний український діяч, доктор історичних наук, професор, академік Міжнародної Академії Наук Євразії, голова УІК міста Москви Віктор Святославович Ідзьо, який організував в 1991 році УУМ та УІК і з 1995 по 2006 роки провів більше 10 міжнародних наукових конференції ”Українська діаспора в Росії”, ”Українське питання в Росії”, випустив 20 томів Наукового Вісника УУМ, 16 томів Наукового Вісника УІК, кристалізував в 1991-2000 роках з

низки українських науково-дослідних організацій Росії, учбову та науково-дослідну установу Український державний університет міста Москви і став його ректором, професором. Організував вихід Науків Вісників Українського Університету (вийшло 20 томів) - який теж активно функціонує в Москві і об'єднує українську наукову громаду в Росії. Історик Віктор Ідзьо створив також Фільм про діяльність Українського Університету міста Москви.

Загалом же рахунок аматорських колективів, перш за все хорів, іде на десятки – українська пісня лунає незалежно від місць поселення... Не можна не відзначити і надзвичайно цікаву тенденцію, яка свідчить про певне зростання національної самосвідомості російського українця: наприкінці 90-х всупереч ламентациям про згасання українства в Росії почали виникати національні товариства в різних містах – Архангельську, Іваново, Пермі, Пензі – і вони досить активно взялися до роботи. Тільки що зареєстровані українські організації в Твері і Смоленську.

З самого початку свого організованого існування наша громада поставила питання про цивілізований діалог з законною владою. Тому наше Об'єднання доклало немалих зусиль до вироблення і прийняття першого в російській історії закону щодо національного питання – маю на увазі Федеральний закон “Про національно-культурну автономію”. Створено ФНКА “Українці Росії” і її представник є заступником голови Консультативної ради з питань національно-культурних автономій при Уряді РФ.

Іде активна співпраця з іншими національними організаціями в рамках нещодавно створеної Асамблеї народів Росії. Існують добрі робочі контакти з Міністерством у справах федерації, національної та міграційної політики РФ.

Але... Росія – країна одинадцяти годинних поясів, і на її величезній території можна зустріти багато різного і усілякого. Можна ознайомитися з досить цікавими спробами співпраці українських осередків з регіональною владою. В той же час на Кубані можна довідатись, що української мови взагалі не існує, а є загадкове “кубанское наречіє”. Ще одна таємниця – з українською бібліотекою у Москві. Після років переписки мерія виділила для бібліотеки приміщення. Добра справа, нічого не скажеш. Тільки вже який місяць бібліотека не може одержати необхідних юридичних документів, та й до необхідного ремонту ніхто не приступався. Не заклад культури – справжній фантом.

По російській пресі гуляє добірка інформації невідомого походження, з якої можна довідатись, що українці Росії мають університети і культурні центри, теле-і радіоканали, газети і журнали, тобто взагалі не мають жодних проблем. Ця анекдотична міфологія в повному вигляді потрапила до прийнятої в минулому році постанови Державної Думи “О положении русского языка на Украине”. Порівнювалася солодка доля українців у Росії з гіркою долею росіян в Україні. Довелось в спеціальній заяві повідомити спікера Думи п.Г.Селєзньова, що постанова розповсюджує

відверту дезінформацію російської і не тільки російської громадськості. А з міфологією такого типу надзвичайно важко боротися, бо вона позначається серед усього іншого на виробленні державної політики. І, на жаль, до вирішення українського питання як і загалом національного питання в Росії все ще дуже далеко. Про це неодноразово доводилося говорити і на парламентських слуханнях в Державній Думі, і на зустрічах в Раді Федерацій і з представниками виконавчої влади, і на сесіях згаданої Асамблеї народів Росії.

Так і не була реалізована ідея ОУР (підтримана Міннацем) про розробку і реалізацію Федеральної програми державної підтримки української культури в Росії. Влада на федеральному рівні (перш за все, Мінекономіки) принципово відмовилася від “запуску” програми, навіть від фінансування необхідної в даному випадку соціологічної роботи. Це зайвий раз довело, що на регіональному рівні етнічні проблеми вирішуються більш продуктивно. А на загал все залежить від доброї чи злої волі конкретного чиновника, бо виконання законів, покликаних захищати етнічні права громадян, зовсім не стало в Росії усталеною практикою.

Про деякі тенденції в цьому відношенні. В Адміністрації першого Президента Росії був спеціальний радник з національних питань. В новій президентській Адміністрації цю посаду скасовано. Це-інформація до роздумів.

Маємо те, що маємо - нема україномовних програм на федеральних каналах радіо і ТБ. Величезні труднощі у наших освітян. До останнього часу не було федерального друкованого видання нашої громади. Зараз, правда, випущено два числа нового часопису ОУР “Український огляд”.

Членом Ради ОУР Українським Історичним Клубом з 1995 року за підтримкою жертводавців випущено: 1 том Українського Історичного Альманаху Росії. М.1995, з 1996-1997 років 10 номерів Української Історичної Газети в Росії, з 1997 по 2010 роки видано 18 томів Наукового Вісника Українського Історичного Клубу, 20 томів Наукового Вісника Українського Університету.

На ці видання покладаємо великі надії – як на джерело об’єктивної інформації про Українську діаспору в Росії, Україну і українство. Про таку можливість і необхідність говорилося ще на першому нашому Форумі. Ведуться переговори з російським Міністерством друку (знов-таки з участю Міннацу) про фінансову підтримку часописів. Потрібна і предметна підтримка українських державних організацій. Такі складні інформаційні пректи можна здійснити тільки спільними зусиллями.

Висновок може бути один: сама реальна ситуація вимагає від нашої громади. її керівників і активістів більшої згуртованості, іншого рівня роботи, іншої якості планованих акцій. Нічого не поробиш, для реалізації своїх прав треба вчитися співпрацювати з

різними політичними силами, самій методології співпраці з органами влади. Це важка соціальна і політична школа, яка не могла бути пройдена за короткі десять років. Проте іншого шляху нема. Адже емоційні і сміливі заяви щодо становища російських українців самі собою навряд чи позначаються на стані наших громадських справ. Потрібні копіткі і не дуже ефектні зусилля - маю на увазі збирання відповідних документів, виявлення потенційних потреб громади і системне заохочення людей до національно-просвітницької роботи, чітке формулювання своїх вимог і, нарешті, здатність до переконливої для всіх ініціативи і готовність здійснювати її на практиці, без очікування подарунків від міфічного доброго дядька. Не треба шукати опонентів і супротивників – вони легко знайдуться самі. Набагато складніше знаходити спільників і партнерів для вирішення своїх проблем.

А плідна ініціатива – вона існує. Наприклад, Товариство “Мрія” з Іванова виступило ініціатором встановлення ділових зв’язків між Івановською і Хмельницькою областями, і це – не єдиний приклад, коли наші організації прагнуть зробити свій внесок у встановлення цивілізованих міждержавних україно-російських відносин.

Наприкінці минулого року відбувся другий Всеросійський фестиваль імені Олександра Кошиця українських хорових колективів Росії. В цьому справжньому святі, ініційованому Українською народною хоровою капелою м.Москви, взяли участь 13 колективів. Центр української культури з

Лазарєвської (Сочі) ініціював створення постійно діючого семінару українського традиційного мистецтва – в цьому семінарі, перше зібрання якого відбудеться через два місяці, візьмуть участь керівники творчих колективів нашої громади. В обох випадках маємо фінансову і організаційну підтримку Міністерства культури Росії – йому безумовна подяка. А здійснювалася ця підтримка через Федеральну національно-культурну автономію “Українці Росії.” Так само через неї іде робота по реалізації видавничого проекту – згаданого часопису “Український огляд”. Загалом можливий діалог національних громад і з виконавчою, і з законодавчою владою Росії іде зараз по лінії саме національно-культурних автономій як вищої форми етнічно-культурної організації. Думаю, ця інформація не зайва. Але, підкреслю, в основі здійснених недругорядних проектів лежала розумна і плідна ініціатива наших колег, їх повсякденна, багаторічна, системна праця. Якщо і можна в чомусь переконати владу, то аргументами, організацією, а не емоціями.

І ще – важлива свіжа інформація. Тільки що у Москві відбулося перше засідання Оргкомітету Громадської ради українсько-російських відносин, у якому взяв участь і ваш доповідач як представник ФНКА “Українці Росії”. Її створення ініційоване політиками і громадськими діячами, зацікавленими у поглибленні на сучасних цивілізованих засадах діалогу між Росією і Україною. Рада, - а до неї повинні увійти авторитетні особи реальної

російської політики..., - заявила про свою готовність допомагати в здійсненні проектів української громади.

Мабуть, не обійти і наших взаємовідносин з “материковою” Україною.

Ось ішла підготовка до Всесвітнього Форуму українців, і під час численних розмов з київськими колегами була нагода впевнитись – так, ми не чужі, ми близькі люди з спільними проблемами і спільним клопотом. Але ж свята минають і починається буденне життя, і контакти нашої діаспори з української державою переходять до сфери реальної політики. А вона ж, як та безсмертна душа, про яку всі говорять, але якої все ж таки ніхто не бачив.

Треба віддати належне Посольству України в Росії – воно, звичайно, в межах своєї компетенції, в останній час набагато більше цікавиться проблемами української діаспори, допомагає у здійсненні просвітницьких і мистецьких проектів і навіть ініціює їх. Однак все ще не стало фактом те, про що неодноразово ставила питання наша спільнота: природне включення проблем українців у Росії до контексту україно-російських відносин на всіх рівнях. Росія активно демонструє свою зацікавлену позицію по відношенню до співвітчизників за кордоном. В свою чергу і Україна могла б частіше по-дружньому роз’яснювати Росії деякі особливості і важливість українського питання на російських теренах. Це, думаю, була б прекрасна форма допомоги сусідній державі у розбудові демократичного багатонаціонального суспільства.

І ще одна делікатна проблема. Як відомо, в Україні ліквідовано Комітет у справах національностей та міграції, з яким ішла наша співпраця. Кожна адміністративна реформа – ознака прогресу, а я ще скажу, що не відчуваю нічого, крім почуття щирої заздрості. Адже якщо ліквідоване відомство, яке займалось національним питанням, значить це питання вирішене раз і назавжди. Мабуть, унікальний випадок у світовій практиці.

Мої товариші в Росії часто питають: ну де політики і громадські діячі України, не бачимо їх роками, як би зустрітись? Відповідаю тепер без роздумів: нема нічого простіше. Їдьте до Нью-Йорку і Торонто, всі там, там вони лагідні і доступні, наговоритесь про українську справу і світове українство від душі.

Цікаві пропозиції надходять від колег з УВКР і Товариства “Україна-Світ”. Їх робота має певну ціну. Тільки чи багато їм вдається зробити при такій забезпеченості ресурсами? І чи під силу громадським структурам виконати ті функції, які спроможна здійснити тільки держава?

Тепер про наші контакти з даспорою Західною.

Лід зрушився – це очевидно. Президент Світового Конгресу українців пан Аскольд Лозинський і Генеральний секретар СКУ пан Віктор Педенко відвідали Росію, і це – не останній їх візит. Плануються поїздки до багатьох регіонів Російської Федерації, і, сподіваюсь, очікувані зустрічі важливі і перспективні для наших колег з регіональних організацій. Налагоджуються зв’язки з підрозділами

і структурами СКУ, розпочався обмін інформацією. Нам вкрай необхідний досвід Західної діаспори у розбудові громадських, просвітницьких і конфесійних інституцій. Менше дається взнаки прикра міфологія попередніх років, яка стояла на перешкоді нашому спілкуванню, стає глибшим взаємне усвідомлення того, що українці за межами України мають набагато більше спільного, ніж здавалося, бо в основі всього – наше бажання зберегти національну ідентичність в іншомовному оточенні, органічне вrostання в сучасне суспільство при збереженні свого українства, вміння вести постійний діалог з владою.

Може, стане в пригоді і наш скромний досвід?

І повернуся до початку цього повідомлення.

Запитаємо: хто ми є – українці в сучасному світі? Дозвольте – суто сособисту точку зору. Сама доля виробила в багатьох українцях психологію переслідуваної жертви - історичного процесу, обставин і всього на світі. З цією психологією надзвичайно важко вписатися в сучасне життя, в сучасну цивілізацію з її мало сентиментальними законами. Не забудемо жодного уроку і жодної біди минулого, але майбутнє вимагає вироблення в собі ментальності сучасної людини, готової тверезо оцінювати досягнене, робити висновки з поразок і знову і знову вставати для досягнення своєї мети.

В українських осередках Росії останнім часом почали з'являтися люди молодшої генерації, які вже менше звертають уваги на романтичну риторику відносно національного відродження, але

мають практичний розум, бажання і вміння на це відродження працювати. Їх набагато менше, ніж хотілося б, та все ж таки саме на них — наша сьогоденна надія...

Список використаних джерел та літератури:

- 1.В.Ідзьо. Український Історичний Клуб у Москві. Український Вибір. Травень-червень. №1-2, М.1996, (11-12), с.14.
- 2.В.Ідзьо.Український Історичний Клуб проводить наукову конференцію ”Українська діаспора в Росії”. Український Вибір. 1977 Березень-квітень. №3-4 (15-16), с.16.
- 3.О.Руденко-Десняк.Радяться керівники українських організацій. Український Вибір. 1999. Листопад-грудень. №3-4. (15-16), с.8.
- 4.О.О.Руденок-Десняк.Залишається надія. Науковий Вісник Українського Університету в Москві. М.2002.Том II, с.138-139.
5. Віктор Ідзьо. Українська діаспора в Росії. Історія, наука, релігія. Львів. БАК. 2002, 304с.
- 6.О.О.Руденок-Десняк. Залишається надія. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. М. 2008.Том XIV,с.128-131.

Українські феномени в місті Москві кінця XX першої чверті XXI століття – Український державний університет та Український Історичний Клуб міста Москви

Український державний університет(УУМ)
Український Історичний Клуб міста Москви (УІК),
одні з найстаріших освітніх, науково-дослідних та
громадсько-культурних українських організацій
міста Москви.

Вони засновані на зорі демократичної ери в Росії
у кінці 1991 року і є феноменом українського
світового просвітництва нової доби.

Їх засновник та голова, дипломований історик,
представник великої української історичної школи
XIX-XX століть: М.Грушевського, І.Крип'якевича,
В.Грабовецького - доктор історичних наук,
професор та академік Міжнародної Академії Наук
Євразії Віктор Ідзьо, відноситься до когорти тих
ініціативних українських істориків, які не на словах,
а на ділі розбудовували українське освітнє, науково
– культурне та громадсько-культурне життя у
Москві та Росії...

Здобуток організованих та очолюваних
академіком АНВШ України Віктором Ідзьо
Українського Університету та Українського
Історичного Клубу - це організація та реєстрація
УУМ та УІК в органах юстиції міста Москви, як
державної УУМ, УІК, як регіональної громадської
організації міста Москви, вступ та активна робота в
Об'єднанні українців Росії, проведення

Міжнародних наукових конференцій “Українська діаспора в Росії”, “Українське питання в Росії”, “Українсько-російські відносини на зламі тисячоліть”, випуск Альманаху УІК, 10 чисел Української Історичної Газети УІК, Наукових Вісників Українського Університету та Українського Історичного Клубу міста Москви, підручника Історія України... і т. д.

Список використаних джерел та літератури:

- 1.В.Ідзьо. Український Історичний Клуб у Москві. Український Вибір. Травень-червень. №1-2, М.1996, (11-12), с.14.
- 2.В.Ідзьо.Український Історичний Клуб проводить наукову конференцію "Українська діаспора в Росії". Український Вибір. 1977 Березень-квітень. №3-4 (15-16), с.16.
- 3.О.Руденко-Десняк.Радяться керівники українських організацій. Український Вибір. 1999. Листопад-грудень. №3-4. (15-16), с.8.

Наукове видання

Олександр Руденко-Десняк

Залишається надія...

Подано до друку 2.05.20 р.

Підписано до друку 3.05.20 р.

Формат видання 60/ 84 1/16. Папір

офсетний. Умовн.друк.арк.10,25

Зам.56. Тираж 300 екз.

Львів,

**«Видавництво Інституту Східної Європи»,
2020р.**

E-mail:ukrainoznavezz@ukr.net

www.easterneurope.nethouse.ua

УКРАЇНСЬКИЙ ВИБІР

Незалежна газета
українців в Росії

Травень - червень 1996

№ 1-2 (11-12)

В цьому номері:

Гетьман і поет	2, 10
Вічні дзвони Чорнобиля	3
Що ми можемо?	7
ОУР на новому етапі	5-9
Національна освіта - об'єкт дискусії	11 - 13
Праісторія слов'ян	14

